

ÖZEL SİRKÜLER

AYLIK EKONOMİ BÜLTENİ

(Eylül 2024)

GİRİŞ

01 Eylül-30 Eylül 2024 tarihleri arasında meydana gelen ekonomik gelişmeleri ele aldığımız bültende, bu dönemde açıklanan makroekonomik göstergelerle birlikte öncü göstergeler olarak adlandırılan veriler tabloda geçmiş yıllarla/aylarla kıyaslamalı olarak verilmiş, büyüme, işsizlik, cari açık, enflasyon ve öncü göstergeler açısından uygulanan ekonomi politikalarıyla uyumlu ve olumlu yönde gerçekleşenler yeşil, uygulanan ekonomi politikalarıyla uyumlu olsa bile ülke ekonomisinin büyümesi ve gelişmesi açısından olumsuz olanlar kırmızı ile işaretlenmiş ve yorumlanmıştır. Her veri sadece olumlu veya sadece olumsuzluk içermeyebilir, olumlu ve olumsuz yönlerin birlikte ele alınıp, kısa, orta ve uzun vadeli seyrine de bakılmalıdır.

MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER								
	2020	2021	2022	2023	2024/MART	2024/HAZİRAN	2024/TEMMUZ	2024/AĞUSTOS
BÜYÜME								
GSYH (TÜİK)	717 milyar USD (%1,8)	808 milyar USD (%11,4)	906 milyar USD (%5,5)	1,1 trilyon USD (%4,5)	285,5 MİLYAR USD (%5,7)	594,8 milyar USD (% 2,5)		
İSTİHDAM								
İşsizlik Oranı (MA) (TÜİK)	12,60%	11,00%	10,30%	8,80%	8,60%	9,20%	8,80%	
İstihdam Oranı (TÜİK)		46,80%	48,20%	48,90%	49,50%	49,30%	49,60%	
Atıl İşgücü Oranı (MA) TÜİK		22,50%	21,40%	24,70%	24,10%	29,20%	26,50%	
ÖDEMELER DENGESİ								
Ödemeler Dengesi (Cari Açık) (TCMB)	31,9 milyar USD	7,3 milyar USD	49 milyar USD	45,1 milyar USD	31,2 milyar USD	24,8 milyar USD	19 milyar USD	
İhracat (Ticaret Bak.) kümülatif			254,2 milyar USD	255,8 milyar USD	63,6 milyar USD	125,4 milyar USD	148,7 milyar USD	170,8 milyar USD
İthalat (Ticaret Bak.) kümülatif			364,3 milyar USD	361,8 milyar USD	84,1 milyar USD	168,6 milyar USD	198,6 milyar USD	225,6 milyar USD
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (Ticaret Bak.)			69,80%	70,70%	75,70%	74,40%	74,90%	75,70%
Türkiye Brüt Dış Borç Stoku ve GSMH'ya oranı (HMB)	429,3 milyar USD (%59,9)	437,5 milyar USD (%54,2)	459,2 milyar USD (%50,7)	499,8 milyar USD (% 44,7)	506,8 milyar USD (% 43,8)	511,9 milyar USD (% 42,6)		
CDS	306,46	566,57	501,94	280,23	237,28	255,5	265,67	268,14
FIYAT İSTİKRARI								
TÜFE (TÜİK)	14,60%	36,08%	64,27%	64,77%	68,50%	71,60%	61,78%	51,97%
ÜFE (TÜİK)	25,15%	79,89%	97,72%	44,22%	51,47%	50,09%	41,37%	35,75%
FINANSAL İSTİKRAR								
Toplam Krediler (BDDK)	3,5 trilyon TL	4,8 trilyon TL	7,5 trilyon TL	11,6 trilyon TL	12,8 trilyon TL	13,8 trilyon TL	14,1 trilyon TL	14,6 trilyon TL
Toplam Mevduat (BDDK haftalık veriler)				14,8 trilyon TL	15,4 trilyon TL	16,4 trilyon TL	16,9 trilyon TL	17,4 trilyon TL
Kredi/Mevduat Oranı (BDDK haftalık veriler)				75,20%	85,68%	84%	85,63%	86,05%
TCMB Ticari Krediler Faizi	19,62%	24,36%	14,02%	53,48%	66,29%	62,30%	59,31%	57,74%
KAMU MALİYESİ								
Bütçe Açığı ve gerçekleşme oranı ve artış oranı (Bümko aylık bütçe bülteni)	172,7 milyar TL	192,2 milyar TL (gerçekleşen)	139 milyar TL (gerçekleşen)	1,3 trilyon TL (gerçekleşen)	513,4 milyar TL (%19,4)	747,1 milyar TL (%28) (%54,6)	843,9 milyar TL (%31,8) (%94,2)	973,5 trilyon TL (%36,7) (%153,9)
Bütçe Açığının GSYH daki Payı (Bümko)	3,50%	2,90%	1%	5,40%	(2024 bütçe hedefi) %6,4			

ÖNCÜ GÖSTERGELER								
Sanayi Üretim endeksi ve yıllık değişim oranı (TÜİK/tak.etk.ar.san.ür.end.)	139,8 (%8,9)	116,6 (%13,1)	118,7 (%1,8)	121,4 (2,3)	110,8 (% 4,3)	105,3 (-%4,7)	105,1 (-%3,9)	
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (MA) (TCMB)	75,6	78,7	76,5	77,5	77,2	76,2	75,9	75,7
Perakende Satış Hacmi Endeksi ve yıllık artış oranı (TA) (TÜİK)		118,1 (%13,4)	147,1 (%24,6)	168,1 (%14,2)	156,8 (%19,8)	159,6 (% 8,6)	161,7 (%5,4)	
Ticari Kredilerde Büyüme Hızı								
Tüketici Güven Endeksi (MA) (TÜİK)	80,1	68,9	75,6	77,4	79,4	78,3	75,9	76,4
Reel Kesim Güven Endeksi (ekonomik güven end.) (MA) (TÜİK)	110,4	110,1	101,6	103,4	103,5	100,5	98,7	98
Konut Satış Sayısı	1.499.316	1.491.856	1.485.622	1.225.926	105.394	79.313	127.088	134.155
İSO Türkiye İmalat PMI					50	47,9	47,2	47,8
Dünya Kompozit PMI (İSO)				51	52,3	50,9	49,7	
ABD Büyüme Oranı						3%		
Euro Bölgesi Büyüme oranı						0,30%		

A. EYLÜL AYINDAKİ EKONOMİK GELİŞMELER

1. Fitch Türkiye'nin kredi notunu bir kademe artırarak, B+'dan BB-'ye yükseltti, görünümü pozitiften durağana çekti. Azalan dolarizasyon ve döviz talebi, sermaye girişleri gibi etkilerle rezervlerin 149 milyar dolara, net rezervlerin de 41 milyar dolara yükseldiği ifade edilen raporda rezerv kompozisyonunun güçlendiği belirtildi. Pozitif reel faiz oranları, düşük cari açık ve kur korumalı mevduatlardaki düzenli ve kademeli düşüşün dış tamponlardaki iyileşmeyi destekleyeceği belirtildi.
2. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) politika faizini piyasa beklentileri doğrultusunda yüzde 50 seviyesinde sabit tuttu.
3. Fed para politikasında yaklaşık dört yıldır devam eden dönemi sonlandırdı ve piyasalarda beklenen gevşeme döngüsü için ilk hamlesini yaptı. Banka politika faizinde 50 baz puanlık indirim gerçekleştirdi. Faiz aralığı yüzde 4,75-5 aralığına çekildi. ABD Merkez Bankası (Fed) küresel piyasalarda merakla beklenen faiz kararını açıkladı. Banka gevşeme döngüsü için ilk adımını attı. Banka politika faizini 50 baz puan indirdi.
4. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, bankaların sermaye yeterliliği hesaplamasında bireysel kredilere ve konut kredilerine

uygulanan ilave risk ağırlıklarını kaldırdı. Bu uygulama, kredi faizlerinde yükselişi ve böylece kredi arzında olduğu gibi talebinde sınırlandırmayı hedefleyen bir uygulama olmuş ve iç talebi sınırlamıştı.

5. TCMB, kısa vadeli TL mevduatta yüzde 12 olan zorunlu karşılık oranını yüzde 15'e, uzun vadeli TL mevduatta yüzde 8 olan oran da yüzde 10'a çıkarırken, YP mevduat için yüzde 8'den yüzde 5'e indirildi.

B. MAKRO EKONOMİK VE ÖNCÜ GÖSTERGELER

1. Büyüme

Uygulanan dezenflasyon programı nedeniyle 2024 ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre GSYH'daki yıllık artış %2,5 olarak gerçekleşmiş. 2024 yılındaki altı aylık GSYH 594,8 milyar USD olarak gerçekleşmiştir.

2. İstihdam

Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı %8,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. İstihdam edilenlerin sayısı 2024 yılı Temmuz ayında bir önceki aya göre 235 bin kişi artarak 32 milyon 712 bin kişi, istihdam oranı ise 0,3 puan artarak %49,6 oldu. Zamana bağlı eksik istihdam, potansiyel işgücü ve işsizlerden oluşan atıl işgücü oranı 2024 yılı Temmuz ayında bir önceki aya göre 2,7 puan azalarak %26,5 oldu. Temmuz ayı istihdam verilerinde bir önceki aya göre ılımlı bir iyileşme söz konusudur.

3. Ödemeler Dengesi

Ocak-Ağustos ayındaki toplam ihracatı 170,8 milyar USD, ithalat 225,6 milyar USD, ihracatın ithalatı karşılama oranı % 75,7 oranında gerçekleşmiştir.

İhracatın yatay seyretmesine rağmen, ithalattaki azalma eğilimi belirgin olup, ihracatın ithalatı karşılama oranı yükselmiştir.

Kamu ve özel sektörün brüt dış borç toplamı 511,9 milyar USD olup GSYH'a oranı % 42,6 olup geçmiş yıllara göre bu oran 10-15 puan düşüktür.

4. Fiyat İstikrarı

Uygulanan dezenflasyon programına uygun olarak TÜFE ve ÜFE’de düşüş sürmektedir. Ekonomi yönetimine göre yıl sonu gerçekleşme tahmini % 40-42 civarındadır.

5. Finansal İstikrar

Ağustos sonu itibariyle toplam krediler 14,6 trilyon TL, toplam mevduat 17,4 trilyon TL, kredi/mevduat oranı %86,05 dir. 20 Eylül itibariyle TL ticari kredi ortalama faiz oranı % 57,74 olup düşme eğilimindedir.

6. Kamu Maliyesi

Ağustos sonu itibariyle kümülatif bütçe açığı 973,5 trilyon TL olarak gerçekleşmiş, 2024 yıl sonu bütçesinde öngörülen tutarın gerçekleşme oranı %36,7, 2024 Ağustos ayında gerçekleşen tutarın 2023 Ağustos ayında gerçekleşen tutara göre artış oranı % 153,9 olmuştur. Rakamlardan da görüleceği üzere, Maraş depremi ve EYT nedeniyle bütçe performansı iyi değildir.

7. Öncü Göstergeler

Sanayi üretim endeksi, imalat sanayi kapasite kullanım oranı, perakende satış hacmi endeksi, reel kesim güven endeksi, İSO imalat PMI ve Dünya kompozit PMI düşerken, tüketici güven endeksi çok hafif yükselmiş. Öncü göstergeler kısa vadede ekonomide bir canlanma belirtisi göstermiyor.

Hazırlayan: Bülent ÇAKAR